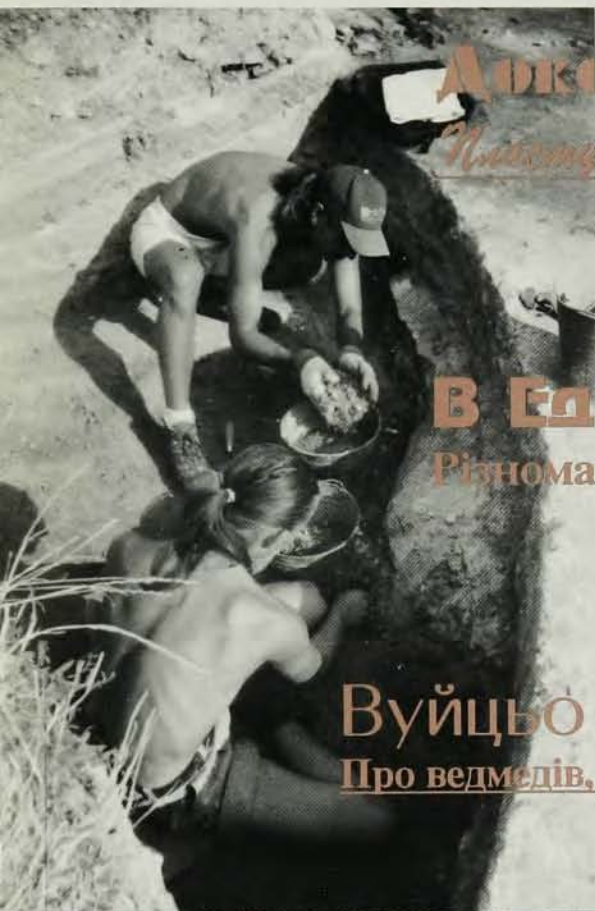


RECEIVED
4/19/97
MAY 31 1997



Докопалися до Китаю...

Плестуки поїхали на археологічну експедицію (стор. 1)

В Едмонтоні шевці заробили

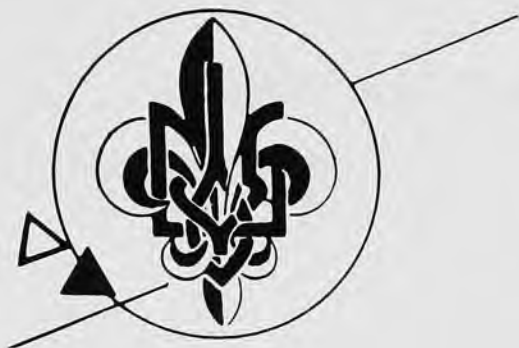
Різноманітність, але все на ногах (стор. 6)

Вуйцьо Місько: „Іду на вас!!!“

Про ведмедів, як їх побачити, і як вернутися живими (стор. 16)



«Юнак» — журнал пластового юнацтва.
 Виходить 6 разів на рік.
 Видає Головна Пластова Булава.
 Оформлення обкладинки пл. скоб Колі Савицького.



ЗМІСТ

ПЛАСТОВИЙ ГЛОБУС

Перші кроки Пл. скоб Лесик Чемеринський, плл. вір. Раїса Чемеринська, Маруся Чемеринська	1
Чиста Криниця Пл. Юрій Керекеш	4
„Подертий черевик” Пл. уч. Маркіяна Ілюк	6
„Золота булава” (Україна - коляж)	10
ЗБЗБЗБЗБЗ-3-3-3-3-3333 '94 Пл. роз. Дора Ганій	12

ДО „ЮНАКА” ПИШУТЬ

Лист з України Пл. уч. Богдан Березенко (Київ)	15
---	----

ВУЗЛИ, ЕТ СЕТЕРА

Не роби собі ведмежої прислуги Ст. пл. Юрко Мончак	16
---	----

стор.

* Усі редакційні матеріали слід слати на адресу головного редактора.

* Редакція застерігає право виправляти мову, як теж скорочувати й виправляти одержані матеріали згідно із пластовою термінологією, пластовими виховними напрямними та вимогами юнацького віку читачів.

Редагує колегія:

Головний редактор:

Члени редакційної колегії:

ст. пл. Юрко Мончак
 пл. сен. Іванка Ганкевич
 пл. сен. Петро Содоль
 пл. сен. Тоня Горохович
 пл. сен. Ольга Кузьмович



На обкладинці (вгорі): Лесик Чемеринський та Віктор Костнюк уважно пересівають землю при археологічних розкопках на Україні (стор. 1). Внизу: табір „Подертий черевик” - мандрівка на роверах (зліва): плл. прр. Маркіян Говда, Марко Домбровський, Дарко Гайворон, пл. уч. Дана Гнатюк і пл. роз. Микола Демкович (стор. 6). (Фото: І. Гарак).

ЮНАК

1994

Ч.П. 6 (331)

РІК XXXII

Інтернаціональне стандартно-серійне число

0044-1384

Річна передплата для не-членів

Пласту — \$25.00 амер. дол.;

ціна одного примірника — \$4.50 амер. дол.

„Юнак” виготовлений при допомозі двомовної комп'ютерної системи фірми Key-Co. Enterprises, 1765 Windflower Way, Orleans, Ontario, Canada, K1C 5Y4.

YUNAK — Ukrainian Bi-monthly Magazine, Published by PLAST PUBLISHING INC.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ: 2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada M6S 1N2, Tel. (416) 769-7855

АДМІНІСТРАЦІЯ НА ЗСА: 144 Second Ave., New York, N.Y. 10003

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Yury Monczak, 7895 Des Ecores, Montreal, Quebec, Canada H2E 2W7

З ДРУКАРНІ Мирона Баб'юка, 1525 Emerson St., Rochester, N.Y. 14606 U.S.A.



ПЕРШІ КРОКИ

Археологічні розкопи в Кам'янці Подільській в Україні

Літом 1994-го року, троє пластунів з Філядельфії, ЗСА, і одна пластунка з Торонта, Канада, провели два місяці на Україні на праці при археологічних розкопах в місті Кам'янці Подільській. Учасниками тієї виправи були: пл.вір. Маруся Чемеринська, пл.вір. Раїса Чемеринська, пл.скоб Лесик Чемеринський та ст.пл. Оксана Липовецька. Вони разом полетіли в Україну 19-го червня і працювали там до 19-го серпня 1994 р.

* * * * *



Учасники археологічної експедиції (від ліва):
пл.вір. Маруся Чемеринська, ст.пл. Оксана
Липовецька, пл. скоб Лесик Чемеринський і пл.
вір. Раїса Чемеринська.

Перші наші кроки були на летовищі в Києві, відтак на військовому вагоні аж до місця старинного замку з десятого століття, і слідів гетьмана Сагайдачного в Кам'янці



Скелет знайденої дитини.

Подільським.

Кожного ранку ми крокували до праці -- сто сходів вгору і п'ятдесят в долину. Ми спішили до наших особисто розкопаних квадратів і до новознайдених скелетів. Наш курс археології тривав вісім тижнів, і ми займалися розкопками фундаментів церкви з XVII-го століття. Ми всі тяжко працювали разом з десятима студентами з України. Наша мала горстка з Америки і з Канади, злучившись із студентами з України, - жили мов одна родина.



„Я вже більше не можу!” - каже Лесик, лежачи в розкопаній ямі.

Горяч, спека, дощі - не спиняли нашої праці. Копати треба було глибоко та уважно, щоб не знищити закопаного віками... Міряємо, аналізуємо землю аж нараз ... що це? Частина глечика? Ікона з бронзи? Череп? Кости? О Господи! Ми знайшли цілі кістяки малих дітей, немовлят. Хто ж були ті поселенці?

Смеркає. Вертаємося до будинку. Вчимося, читаємо про могутню козацьку



Максим Коваль розмовляє з новознайденим черепом. За ним Валера Севелод, а біля них Віктор Костнюк.

добу з історії України. Пізнавши „чужинців”, жителі Кам'янця приймають нас мов щирих друзів. Рожі та соняшники розмальовують Кам'янець. Кури, діти, козенята наповнюють стежки. Ми ділилися своїми поглядами з „вільного” світу.



Після тяжкої праці, як гарно було слухати український „рок енд рол”! Сидять Лесик Чемеринський і Валера Севелод.

Купаємося в Чорному морі. Обіцяємо, що вернемося і помандруємо в Карпати ... в ті закутки, де хоч вже є вільна Україна, але



Раїса Чемеринська розкопує скелет немовляти.



Учасники розкопок в Кам'янці Подільській -- з України, з Америки та з Канади.

ще покрита сіткою непевності. Привеземо промінь надії, віру в Бога, та значіння життя в майбутності.

- Я люблю тебе Україно!

Літак рушив. Сльози линули... Хмари закрили постаті українських друзів, що нас простили...

**Пл.скоб Лесик Чемеринський
пл.вір. Раїса Чемеринська
пл.вір. Маруся Чемеринська**



Міряємо глибину наших розкопів - Раїса Чемеринська і Олександр Борзов.



Маруся відшукує дальші частини скелета.

* * * * *

Від 19-го червня до 19-го серпня мій брат Лесик, сестра Маруся, Оксана Липовецька з Канади і я, полетіли разом до Кам'янця Подільського в Україні. В рамках курсу з археології, ми вісім тижнів брали участь у розкопках фундаментів Тройської церкви з XVII-го століття. Віднайшли ми кераміку,

близько двадцять повних скелетів, кістки звірят, та навіть ікону.

Ми всі дуже тяжко працювали, разом з десятима студентами з України. Цілий день робили розкопки, а вечером читали, писали та вчилися.

Було дуже цікаво жити разом з українцями нашого віку, та з ними розмовляти і гуляти. Їздили ми на прогульки до Києва, до Львова, до Одеси, та навіть купалися в Чорнім морі.

Коли курс закінчився, то хоч всі хотіли їхати домів, однак, сумно було залишати тих, з якими ми зжилися мов з рідними. Не думаю, що хтось з нас забуде ту подорож в Україну. Все збережемо в наших серцях -- всі пригоди, все, що навчилися про Україну, розкопки ... і наших нових українських друзів.

Пл.вір. Раїса Чемеринська

ЧИСТА КРИНИЦЯ ...

... Та інші справи з Закарпаття

Пан Юрій Керекеш, відповідальний секретар товариства „Просвіта” в Ужгороді, Україна, написав до редакції листа про працю пластунів в Закарпатській області.

Ми затрималися з листом, бо хотіли післати Вам світлини, зроблені в таборі „Чиста криниця” закарпатських пластунів, який відбувся в днях від 8-го до 18-го серпня 1994 року. Наш гість з Америки, пан Василь Лелик, уродженець Закарпаття і колишній пластун, поїхав одного дня з нами на табір до пластунів і сфотографував пластунів у таборі. Нещодавно, він передав нам велику пачку знімків. Кожний пластун одержав 2-3 світлини.

У липні 1994 року, коли ми отримали від Вас пакунок із книжками, то надіслали Вам подячного листа. Може, той лист загубився в дорозі (таке у нас трапляється), то ми ще раз сердечно дякуємо Вам за подарунок.



Серпень 1994 року. Пластовий табір „Чиста криниця” поблизу села Дубриничі Перечинського району, Закарпатська область, Україна.



Пластовий табір „Чиста криниця” поблизу села Дубриничі на Закарпатті. Посередині (одягнена в чорне) – комендант табору Олеся Глуханюк, поруч п. Василь Лелик (ЗСА), справа стоїть Михайло Шваб, другий – Юрій Керекеш із товариства „Просвіта”.

Надіслана література допомагає нам в організації Пласту. Досвід довоєнного Пласту на Закарпатті переконує нас в тому, що тільки ця молодіжна організація здатна

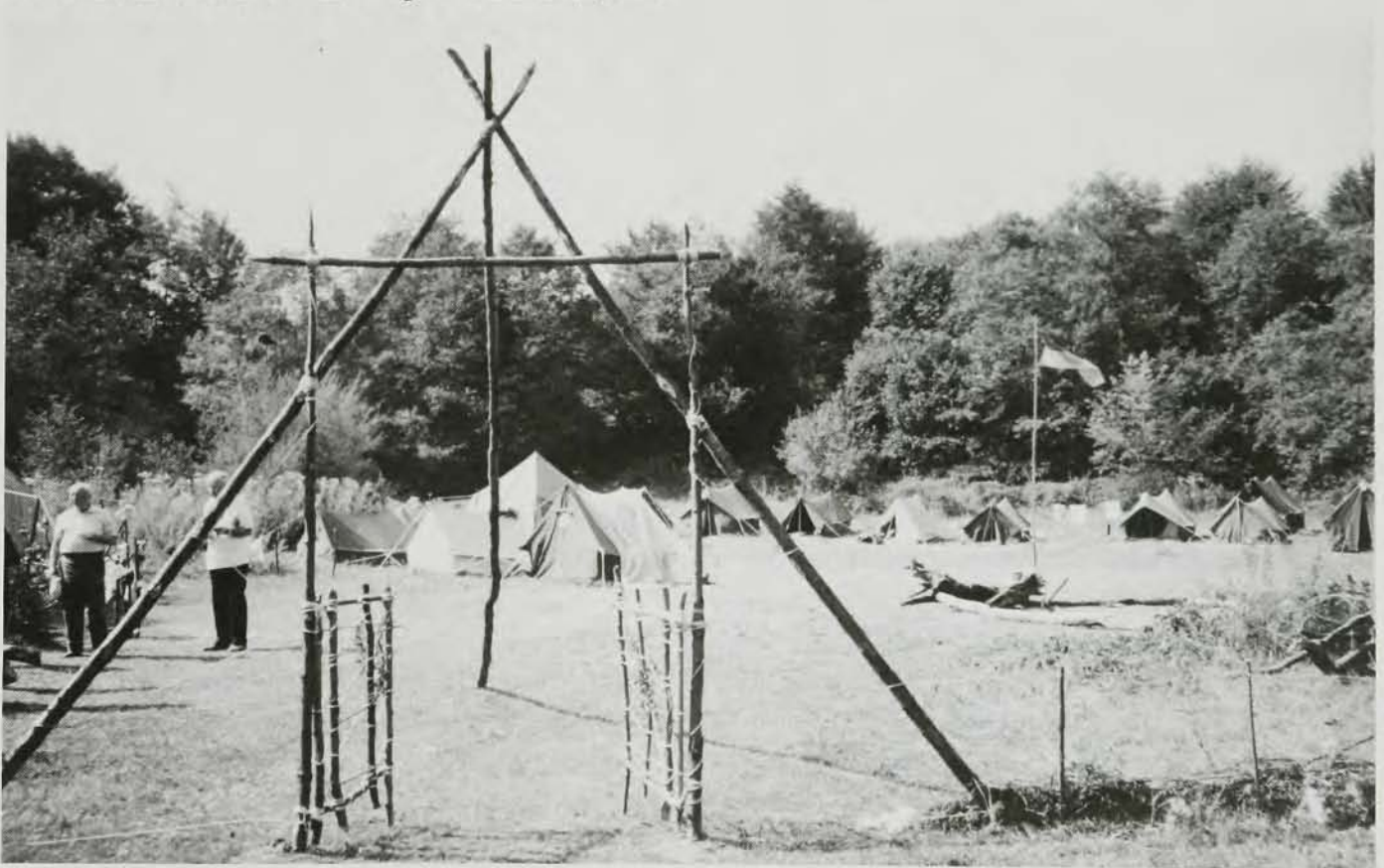
виховати й загартувати українську національну еліту.

9 травня 1995 року закарпатському товариству „Просвіта” сповнюється 75 років. І ми нарешті домоглися після ремонту переселитися в Народній дім, тобто до того будинку „Просвіти”, що в 1930-х роках був споруджений на кошти народу. Там дамо притулок і пластунам: вони ж не мають приміщення, де могли б зібратися, тримати свої речі, документи та й усе інше.

Закарпатське об'єднання Всеукраїнського товариства „Просвіта” ім. Т. Шевченка вітає Вас із Новим роком! Нехай у кожну українську хату в Канаді навідується щастя, радість, достаток і спокій! Нехай 1995 рік сприяє тому, щоб наша Україна стала по-справжньому вільною, незалежною, багатою й сильною! Єдності нам і братерства!

Наша адреса:

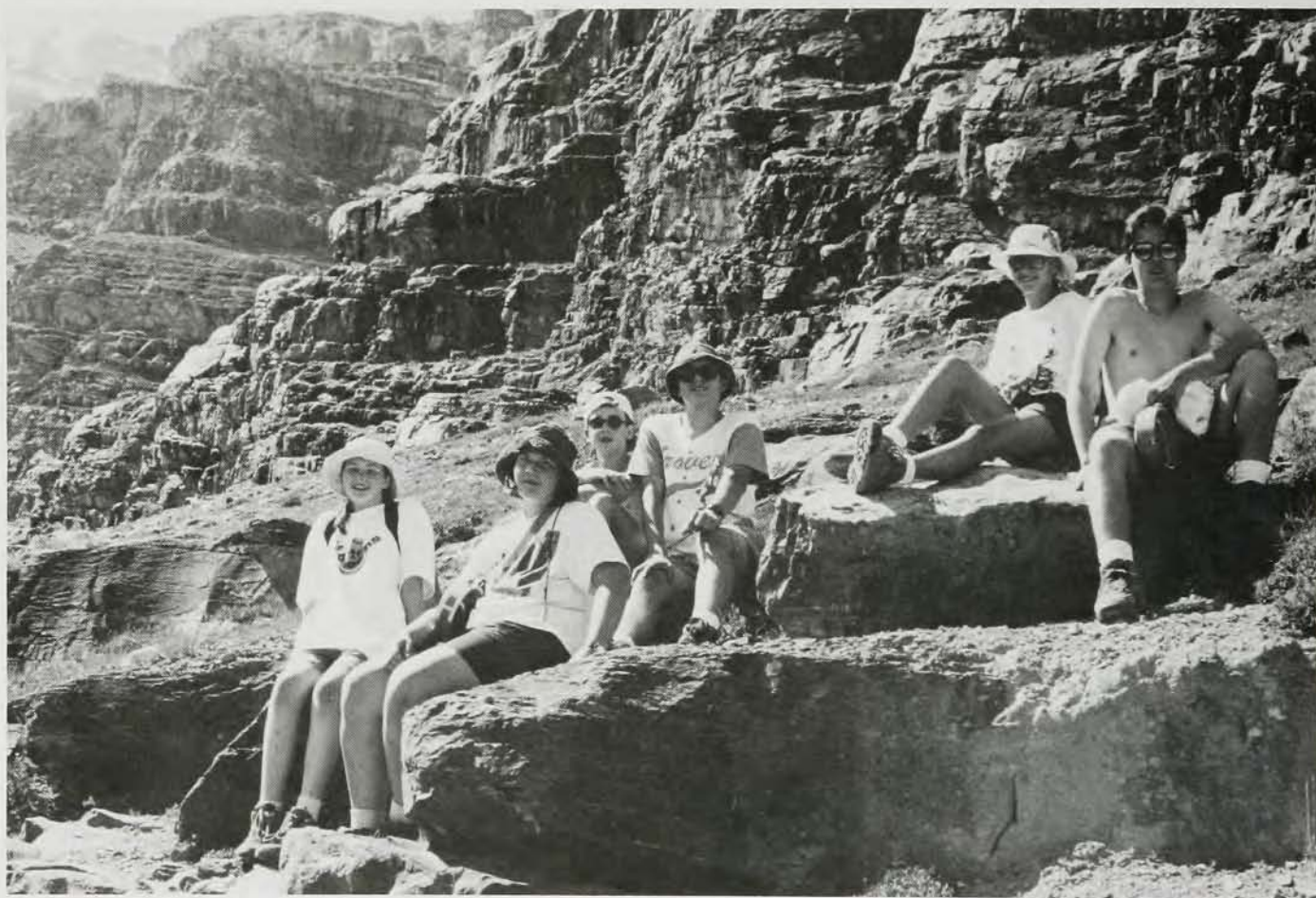
*пл. Гренджі-Донського, 3, кім. 18
Ужгород, Україна 294000*



„Подертий черевик”

Як Едмонтон „працює тяжело і бавиться твердо”

Літом, від 7-го до 21-го серпня 1994 року, відбувся чудовий мандрівний табір, що його організувала пл.сен. Славка Шулякевич, зв'язкова VI-го курія ім. Уляни Кравченко в Едмонтоні, Канада. Юнацтво з міст Вінніпегу, Саскатуну, Едмонтону та Калгарі зустрілося в Касел медовс біля містечка Банф, в Скелястих горах Канади.



Табір Подертий черевик в Скелястих горах Канади. Від ліва до права: пл.учч. Зеня Мартинків, Маркіяна Ілюк, Лука Гненій, Ярослав Петрів, ст.пл. Іванка Гаєцька і пл.розв. Славко Пилипович.
(Фото: пл.сен. Михайло Ганч)

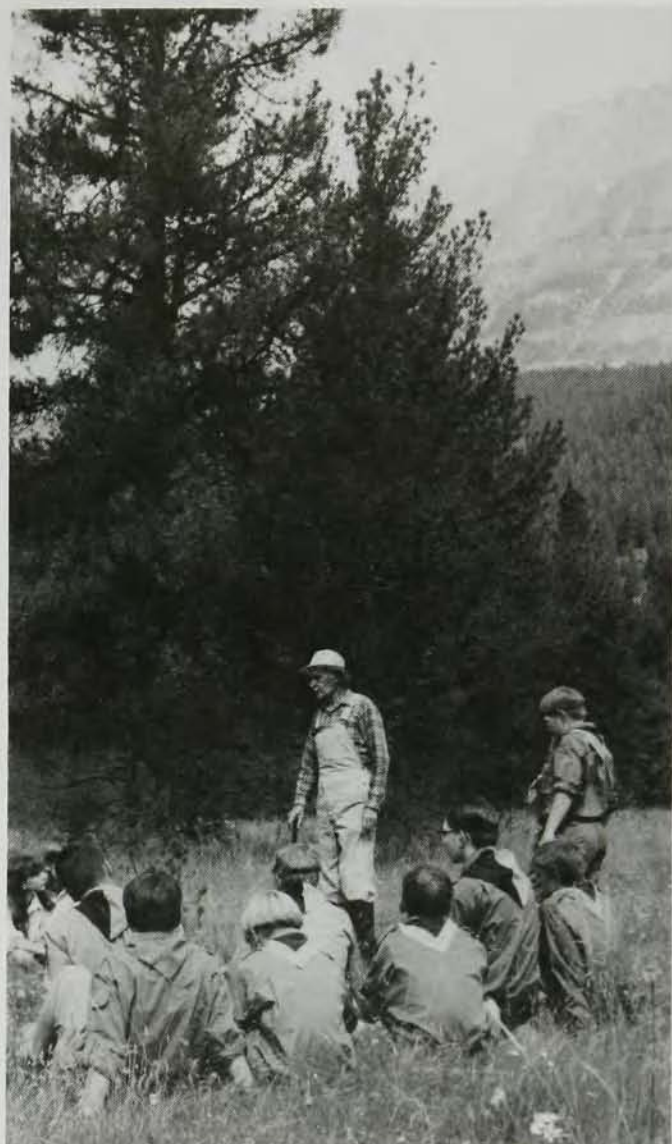
На перший день табору приїхали всі, крім юнацтва з Вінніпегу. Вони приїхали два дні пізніше. По приїзді ми розпакувалися і нас розділили на групи. Можна було мати тільки десять осіб в кожній групі.

Другого дня ми пішли на прогульку.

Впродовж табору кожна група ходила принаймі на дві дводенні прогульки, а деякі ще й на триденну. Деякі прогульки були досить трудні, але всюди ми бачили прекрасні краєвиди. Було дуже приємно, бо там така свіжа природа.



Під маштом табору. Від ліва: Зеня Мартинків, Лада Шулякевич і Маркіяна Ілюк. (Фото: І. Гарах)



Гутірка під горою Castle Mountain біля містечка Банф, на тему примусових таборів праці під час I-ої Світової війни, в яких були інтернованих багато українців західньої Канади.

Що кілька днів, або після прогульки, нас возили до природних гарячих джерел (*hot springs*) в містечку Банф, щоб ми могли купатися та відпочати в цій теплій воді.

Крім мандрівок в гори, ми також мали одну довгу прогульку роверами - це всім дуже подобалося. В додаток, всі учасники табору вчилися горилаженню (*rock climbing*). Ми не могли дочекатися своєї черги, щоб лізти. Це нам дуже сподобалося!

Наш табір відвідав також „гербаліст” -- спеціаліст всіляких зел та рослин із

медичним потенціалом. Він нам пояснив про цілющі рослини, що ростуть в Склеястих горах Канади. Також до табору прибув геолог, котрий розказав нам про геологію гір. У вільний від мандрівок час, коли ми залишалися в таборі, були інші зайняття. Ми здавали вмілості „Гірський еколюб”, „Перша допомога” та „Альпініст”.

На нашому таборі ми мали навіть одну забаву. Тому, що на місці табору не було електрики, то вечором заїхали авта біля



При таборівій ватрі. Передній ряд, від ліва до права: Ігор Михальчишин, Роман Пилипович, Маркіяна Ілюк, Таїса Марунчак, Міка Вавриков, Дануся Величко, Лада Шулякевич і Ніна Ільницька.
(Фото: пл.сен. Іван Гарах)

таборової площі і включили радіо для музики. Я думаю, що всі гарно забавилися.

Я завважила, що на таборовики дружньо жили і не було сварок. Цілих два тижні ми жили в мирі та згоді, всі собі взаємно помагали так, як кажеться в пластовому законі, що „пластун є братерський”.

На таборі „Подертий черевик” було 45

учасників і десять членів булав. Коменданткою була пл.сен. Славка Шулякевич.

Пл.уч. Маркіяна Ілюк
гурток „Ворожки”

VI-ий курінь ім. Уляни Кравченко
Едмонтон, Канада



Від ліва: Таїса Марунчак, Оксана Костецька, Орест Грох, Марко Домбровський, Маркіян Говда, Дануся Величко і ст.пл. Андрійка Папіш - виховниця інструкторка. (Фото: І. Гарах)



„Позір – струнко! До домів розхід!” Закриття табору „Подертий черевик” – літо 1994 року.
(Фото: І. Гарах)



„Який чудовий краєвид!”
Біля містечка Банф.
Стоїть Стефан або Ан-
дрій Шкварик (ми на
таборі мали близнюків).
Сидять від ліва: Микола
Демкович і Ярослав
Петрів. А хто лежить?
Відгадайте! (Фото: пл.сен.
Слава Шулякевич)

„Як трудно лізти по
скелях!” Вправи Rock
School.

(Фото: пл.розв. Іларіон
Шулякевич)



Після купелі в сірчаній
гарячій воді Upper Hot
Springs. Від ліва:
Модест Мицик, Дана
Гнатюк, Марко Зубач,
Володимир Костецький,
Святослав Юрашук,
Дарко Гайворон, Марко
Домбровський, Маркіян
Говда, Андрій Шкварек і
Ярослав Петрів.

(Фото: І. Гарах)

ЗОЛОТА БУЛАВА



Перехід гирла ріки Стрипа



На Обжинки



Обід над розкішним столом



Юнаки під час дебату



Юначки виходять на останню мандрівку



рис. В. Пакош



фото П. Змарка, В. Дашка,
М. Юрцан



Юнаки приготували, зварили і...



...юначок запросили на вечеру



Хвилюючий момент під час спортивного змагу



Юначки з Польщі купаються в Дністрі



"Аж на небі загоріс... і світами помандрує, Тихий сон..."

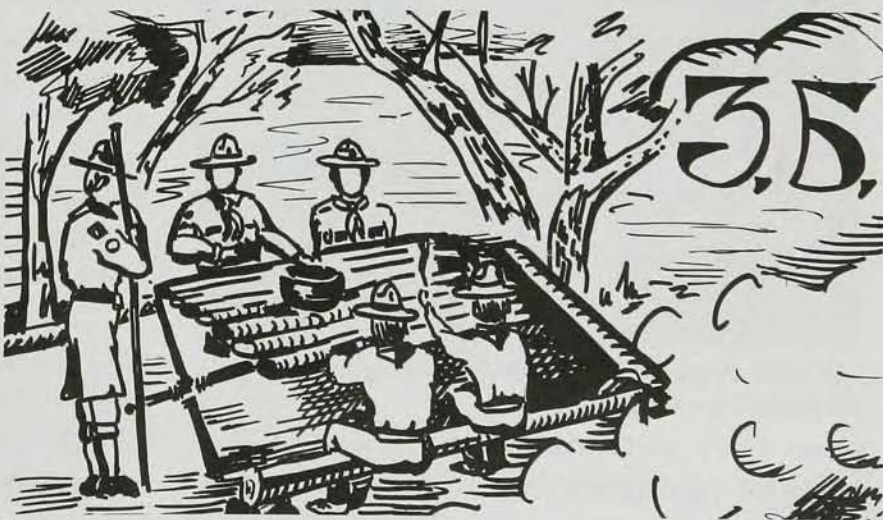


рис. У. Хаварівський

ЗБЗБЗБЗБЗ-3-3-3-3-3333... '94

Комарі, потапаючі кухні, та інші приємності

Дещо із денника одної юначки, вишкільний табір Золота булава '94, Монтреаль, Канада.

... Засипляючи, я взагалі не здала собі справи, що це був одинокий день без дощу, який я мала пережити із наступних 8-ох днів.

В суботу рано ми збудилися та відразу вбралися в однострої. На дворі вже ляв дощ. Хлопці заладували автобус наплечниками та ми вирушили на оселю „Батурин”, на табір Золота булава.

Приїхавши на оселю, першу річ, що я завважила це були комарі. Ми ледви злізли з автобуса, як вони нас почали атакувати...

... Як надійшов час вечері, ми перший раз спробували запалити вогонь в нових кухнях (і на мокрих дровах); я відразу побачила, що це буде моя найменше приємна частина табору. Запаливши нарешті вогонь, ми мали всього 15 хвилин загріти ковбаски. Я була така голодна, що була б їх з'їла сирими. Як вони нарешті загрилися, я їх зі страшним задоволенням з'їла...



Від ліва: Дора Гапій, Мишел Поливка, Маланка Лончина і Соня Душара.



Ляриса Баранецька і Міця Захарій: „Гм, не знаю, щось воно не грає...”

В неділю рано ми збудилися ще більше обкусані комарами. Після раннього проруху ми вибрали новий таборовий провід на цей день, тобто гурткову (яка стала бунчужною), писаря, чергову, та господаря (пильнує, щоби був порядок в кухні та має ту понадмірну приємність мити баняки та менажки). Таким чином, наш гурток провадив усю щоденну таборову програму...

Друг Ромко перевів з обидвома таборами гутірку про „Радугу гурткових”, а опісля нас розділили на групи, і ми відігравали фіктивні „ради гурткових”...

Мій гурток, разом із найстаршим гуртком хлопців, мав нагоду плянувати цілоденну таборову мандрівку. Нам дуже допомогло те, що кількоро з нас вже були на мандрівному таборі та пам'ятали досить багато деталей про плянування мандрівки...

В середу рано нам другий раз залялася кухня. Але вночі дощ не падав! Аж тоді ми здогадалися, що нам не заливав кухню дощ



Елегантський манікюр: Соня Душара, Дануся Дідух і Мишел Поливка.

згори, а з землі! Наша кухня була на найнижчій пункті таборової площі, де земля завжди була мокра, і тому яма на вогонь завжди наповнювалася водою. І так посередині табору треба було перебудовувати кухню...

Вечером відбулася серйозна ватра. Я перший раз щось таке побачила, і воно мені дуже заімпонувало. Тема табору, і цієї ватри, була „Збереження різноманітності порід”. Під час ватри ніхто не говорив, ані не співав; все відбувалося в тишині. Постаті, вбрані в чорне, зображували смерть, ті убрані в кольорах -- різні породи тварин. Своїми рухами вони передавали ідею і тему ватри. Це була дуже добре запланована і переведена ватра...

В четвер рано я збудилася біля 6-ої ранку, годину перед вставанням, і не могла заснути. В голові кружляли всілякі журливі думки про мандрівку: „А що, як ми когось

загубимо? А що, як ми застрягнемо десь в дощі? А як хтось покалічиться? Точкування двох гуртків залежить від цієї мандрівки...” Я до тої міри молилася, щоби все впорядку вийшло, що і врешті заснула.

Після сніданку дівочий та хлоп'ячий табір (49 учасників та 11 булавних) вирушили на мандрівку на гору *Pevee*. Попереду бігли наші „скавти”, а тоді всі учасники, поділені на три групи. І так 60 людей, без жодної стежки, видряпалися на вершок гори. Скоро після того почав крапати дощ, але на наше щастя це довго не тривало. Там ми теж почули гутірку про історію тієї гори та про легенди околиці.

Вдорозі назад до табору знову лютував дощ, але цього разу він нас так змочив, що не лишилося сухої нитки. Ті, що не мали дощовиків, тулилися до тих, які мали, щоби стягнути до себе якнайбільше тепла. Через той несамолюбний дощ більшість шатер замочила. Тоді завелася в таборі „система заміни одягу”: наприклад, я позичила від Мишел Поливки светер, але за це вона від мене дістала пару сухих шкарпеток...



Подруги (від ліва) Рома Луців, Адріяна Качарай і Ліяна Шкляр.

Тієї ночі я знова мала стійку, але цього разу першу. Ця стійка найкраща: не треба

вставати з теплого мішка посеред ночі та мерзнути надворі. Можна собі походити до пізньої години, та раз вже заматуляєшся в мішку -- не вилазиш аж до раня...



Соня Душара, под. Лада Даревич і Мишел Поливка.

З всіх пластових зайнять мені найменше подобається лисячий біг. На кожному таборі я десь загублюся в лісі, та я ще ніколи добре не пописалася. Впродовж табору я чекала, щоби збутися цього бігу. Так, як я і сподівалася, наша група не могла знайти точки в лісі, і взагалі добре не пописалися. Здавши картку суддям, я віддихнула знаючи, що „все від тепер буде чудове”...



На вершку гори Ревеє, поміж крапельками дощу.



Їде коник гоп-гоп-гоп: Дора Гапій, Соня Душара і Мишел Поливка.



Частина дівочого табору після останньої великої зливи (так, тої великої)!

Пл.роз. Дора Гапій

ДО „ЮНАКА” ПИШУТЬ...

До Юнака наспів лист зі столиці України від пл.роз. Богдана Березенка. Для інформації (питання до гри „Пластовий Trivial Pursuit): київська станиця є братньою станицею пластунів станиці Монтреалю, Канада.

Дорогий головний редакторе
„Юнака”!

Я вирішив написати до Вас після того як в січні 1995 р. відбулася в Києві одна подія – це тереновий змаг і вечір присвячений героям Крут.

До Києва з'їхалося юнацтво майже зі всієї України -- близько двадцяти станиць і пластових груп. 28-го січня, на Замковій горі в Києві відправили молебень за героїв, що полягли в бою під Крутами. На цій горі в 1918 році були поховані крутянці.

Сам тереновий змаг почався пізніше, коли учасники мали пройти від колишніх казарм Січових Стрільців в Києві до різних історичних місць. Це майже вповністю відтворювало ті січневі події в Києві, коли почалося більшовицьке повстання. Саме тоді, не хто інший, як Січові Стрільці вирішили долю столиці, зліквідувавши повстання на Подолі (дільниця Києва) та на заводі Арсенал.

Учасники змагу були поділені на три вікові групи і діяли кожен за своїм завданням. Одній групі потрібно було звільнити Центральну Раду, іншій захопити стратегічні об'єкти. Змаг продовжувався біля трьох годин.

Вечір присвячений героям Крут відбувся в Центральній Раді. На нього були запрошені такі офіційні особи як колишній президент в екзилі Української Народньої Республіки,

Микола Плав'юк (довголітній пластун), голова всеукраїнського Братства Української Повстанської Армії пан М. Злончук, від Асоціації Студентів Києва Б. Чепинога. Також на вечорі виступили пл.сен. Б. Окуневський, пл.сен. Б. Скоробський, ст.пл. К. Тесленко. На вечорі прозвучали пісні у виконанні пл.сен. Б. Скоробського, пл.роз. Н. Баранович та пл.уч. М. Кузьменської.

На наступний день пластуни мали змогу відвідати могили героїв Крут, що поховані на Аскольдовій Могилі в Києві. А особливо активні відвідали в цей день місцевість Крути, де відбувся славний бій 1918 року.

Всі роз'їхалися з гарними думками і згадками про Київ.

СКОБ!

пд.уч. Богдан Березенко



Група пластунів з усієї України на святі героїв Крут в Києві.

НЕ РОБИ СОБІ ВЕДМЕЖОЇ ПРИСЛУГИ ...

... щоб не бути закускою для Міська-Бурмилка



Мандруючи в скелястих горах. На знімці бачимо два роди ведмежого харчування: гірські лілеї та необережного мандрівника. Щоби не бути цим другим родом ведмежой перекуски мусимо знати деякі факти про тих прекрасних тварин.

Хоча минула щойно четверта година пообіди, широка долина, окружена підковою гір, купалася вже в сумерку. Сонце сховалося за високі шпилі окружного хребта гір, і освічувало лише вершки гір далеко на заході й полудні. Влодзьо сидів перед шатром на схилі гори та дивився далеко вниз, де тоненьким шнурочком посувався гурток хлопців. Тяжко було сказати, як задалеко вони були від нього: можливо кілометр, можливо й більше. Величезна долина обдурювала почуття віддалі.

Біля нього на землі лежали дві палички - його „штучні ноги”, як казав Друг Славко. Два дні перед тим Влодзьо звихнув ногу, і

тепер мусів чекати в таборі з Другом Мірком, поки його приятелі не повернуться з гурткової прогульки. Крізь далековид він бачив поодиноких юнаків, які спокійно йшли мореном в сторону табору. На стежці, далеко попереду гуртка, Влодзьо завважив свого приятеля Міська Малину, який зближався до малого ліска.

- Напевно бавиться в шпіона, чи якогось партизана! -- подумав Влодзьо про Міська.

Влодзьо повернув далековид в сторону стрімких берегів, недалеко яких йшли його приятелі. Де-не-де ще видніли довгі смуги леду, з яких стікали маленькі потічки, творячи внизу калабані серед болота та



каміння.

Крізь далековид Влодзьо тягнув свій погляд вздовж одного такого потічка. Він починався ген-ген високо вгорі, а десь в половині висоти скелі творив довгий водоспад.

Струмок води розбивався об кам'яну плиту внизу, відтак спливав далі заглибленням у скелі, створюючи малий ставок у ліску, до якого прямував Місько.

Раптом Влодзьо застиг і відчув, що його волосся на карку лізе вгору, а усе тіло обкинулося зимним потом. Крізь далековид він побачив, як зараз біля ставку, прямо на стежці, якою йшов Місько, а за ним увесь гурток хлопців, лежав величезний ведмідь та щось гриз. Влодзьо не міг відірвати свого зору від такого виду: біля ведмеда лежала роздERTA коза. Влодзьо швидко спустив далековид, поглянув вдалечінь, тоді знова підняв далековид, знова побачив ведмеда.

- Друже, Друже, ходіть тут, то справді страшно!! -- панічно закликав Влодзьо Друга Мірка, хоча дещо тихо, неначе не хотів злякати ведмеда вдалині.

Друг Мірко, видно, наздоганяв недоспані таборів ночі (та Подруга Ксенька фест викінчувала його нервово) бо з його шатра доносилося лише голосне хропіння. Влодзьо вдруге його закликав:

- Друже, ходіть тут, я не жартую!

Нічого, лише хропіння дещо зтихло. Влодзьо знова поглянув на ведмеда крізь далековид.

- Що робити, буде катаклізм! -- в паніці подумав Влодзьо.

Швидко оглянувся кругом себе, чогось шукав. Врешті, підніс свою паличку та кинув її в шатро Друга Мірка. Хропіння вірвалося:

- Га!! Гей, що то!? -- обізвалося шатро.

- Друже, ходіть тут, тут ведмідь є!

В шатрі щось зашаруділо.

- Та я чую, що щось по шатрі дреться...

- Та ні, Друже, то я лиш палицю кинув! Ходіть тут, я тут бачу ведмеда, він їсть козу, а зараз туди посуне Місько, і то буде проблема!

Зашуміла блискавка дверей шатра, Друг Мірко вилазив надвір.

- Що ти мені говориш? -- якимось цинічно і мляво спитався Друг Мірко, чухаючи голову.

- Друже, подивіться тут! Бачите там далеко, там ідуть юнаки з Другом Славком. Ну а Місько йде геть тут, спереду, він якраз тепер наближається до того ліска, бачите?

- Ну, не дуже то бачу, але що з того? -- запитався дещо заспано, дещо скептично Друг Мірко і прижмурих очі, дивлячись в долину.

- Та там у лісі лежить ведмідь і жере якусь козу, просто на стежці, а туди зараз налізе Місько! -- більш енергійно пояснював далі Влодзьо.

- Що-о-о-о? -- змученим голосом протягнув Друг Мірко. -- Де ти то бачив?

- Аво, Друже, подивіться через далековид, там, біля тих сосонок у лісі, зараз коло тої калабані. Я не жартую! -- показував пальцем Влодзьо.

Друг Мірко взяв поволи далековид і приглянувся туди, куди вказував Влодзьо. Раптом в нього очі відкрилися так широко-широко:

- Кур-р-р-р-ди!!! Холєра!!! Та він зараз Міська з'їсть!!!

Друг Мірко знова поглянув крізь далековид, нахилився допереду немов хотів краще все побачити.

- Та то фест величезна зараза! Мамо рідна, він щось жере! Де ти казав, що той Місько є?!

Влодзьо показав пальцем в сторону ліска:

- Там-во, Друже, бачете, зараз коло того потічка...

Друг Мірко підбіг кілька кроків вперед до краю скали, знова подивився крізь далековид. Влодзьо вхопив свою палицю і

офензива станеться так скоро, що ти й не матимеш часу зреалізувати, що то властиво діється біля тебе. Так і краще, бо не матимеш нагоди фантазувати та усвідомляти, що з тобою може статися в обіймах ведмедика.

Можливість (б): Ти підійдеш до ведмедя, коли він їсть. Ведмідь буде переконаний, що ти хочеш відібрати від нього його ягідки, чи іншу здобич. Переважно він на тебе подивиться перед тим, що кинеється, щоби тебе попередити, що він тебе побачив. Що ти повинен робити?

Поволеньки, але відразу після того, як завважиш ведмедя, не обертаючися взад, відступай дозад, не роблячи жодних раптових рухів (подібно як із гангстерами.) Зачекай, щоби ведмідь відійшов, а тоді обійди це місце великим колом (велике коло тут міряється масштабом 500-1000 метрів, а не 20-30 кроків!) Якщо ведмідь і не думає покидати свою „їдальню”, лиши його в спокою та сам обійди кругом. Якщо можеш піти альтернативною стежкою -- зроби так, навіть якщо мусиш вернутися далеко взад.

Часами буває, що ведмідь буде тебе ігнорувати впродовж довшого часу. Зробиш фатальну помилку, якщо думатимеш, що ведмідь тобою не цікавиться або не журиться, або тебе не побачив. Ведмідь може без попередження кинутися на тебе. Тому не витягай свій фотоапарат з наплечника, а „цофай” дозад, поки ще маєш час (і ноги, і голову, і все інше).

Можливість (в): Ти почнеш бавитися з маленьким ведмежатком не знаючи, що його мама-ведмедиха собі відпочиває зараз за кущами. Тут, колего, допоможе тобі лише молитва, або „*Beat me up, Scotty*”. Малі ведмедики завжди тримаються близько своєї мами, а ведмедиці дуже строго хоронять своїх малих. Тому **ніколи** не наближайся до малих ведмедиків. З малими ведмедиками може бути й ще інша проблема: вони, як і будь-які інші молоденькі сотворіння, усім

цікавляться, і не раз самі до тебе прилізуть. Ти можеш відступати дозад, а вони за тобою йтимуть. Це серйозна проблема (для тебе, а не для них). Нажаль, їхня мама-ведмедиха не зрозуміє твоїх оправдувань, що „то вони до мене прилізли, я їх не чіпав!” В таким випадку тікай якнайдалі від ведмедиків, бо твої секунди почислені.

А я вилізу на дерево!

Це дуже гарно, але лише коли маєш до діла з бронзовим ведмедем (*brown bear* або *grizzly*), бо вони не лізуть на дерева. Проте вони можуть високо досягнути своїми лапами, ставши на задні ноги. Безпечна височина -- принаймі 5 метрів (15 стіп). Самозрозуміло, заки лізете на дерево -- скиньте свій наплечник. Пам'ятайте також, що ведмідь дуже сильний, і може повалити дерево додолу. Тому вибирайте таке дерево, що виглядає солідним, а не кволу берізку.

Маленька деталь: чорні ведмеді лазять по деревах неначе малпи, і набагато швидше від вас. Проте чорні ведмеді бояться людей більше, ніж бронзові, тому з ними нема майже ніколи випадків нападу.

Втікати бігом від ведмедів не є розумно: це розбудить у ведмедя інстинктову реакцію п.н. „погоня за жертвою”. Коли ведмідь бачить, що щось або хтось від нього втікає, він почне бігти за тим. Отже, не будьте тим „тим”.

Але він на мене біжить!

Знавці радять, що у випадку нападу найкраще грати мертвого. Нажаль, така тактика вимагає залізних нервів та самоконтролі. „Грати мертвого” означає впасти на землю, скрутитися в кульку, заклавши руки на карк і підібравши коліна на груди. Очевидно, наплечник не скидати, бо він хоронитиме плечі! Руки треба скласти на карк, щоби хоронити ту частину тіла. А ноги, притиснені до грудей, хоронитимуть



„Ку-ку, юначе!” -- сказав Місько, заглядаючи до шатра юнаків, в якому вони якраз вигідно хрумсали свою кобаску з муштардою. В деяких заповідниках питання не є чи ми побачимо ведмедя, а радше коли, і як заблизько! Якщо хочете дійсно мати „близькі зустрічі третього типу” -- далі хрумсайте свою кобаску в шатрі, а юначки -- напарфумуйтеся „Шанел #5”: це ведмедам дуже імпонує.

м'ягонький „боньцьо”. В гіршім випадку ведмідь може вас поперевертає кілька разів своїми лапками, подрапає пазурами, чи навіть покусав ноги чи руки. За жодну ціну в світі не дригайте, не кричіть і не рухайтесь, аби як вас кортіло тріпнути напасника по морді. Це лише роздратує ведмедя, і він щойно тоді почне вами „цікавитися”. В кращім випадку ведмідь лише трішки погарчить над вами, понюхає вас і тоді відійде. Тепер розумієте, чого така тактика вимагає залізних нервів.

Раз ведмідь від вас відійде -- не спішіться рухатися. Зачекайте, можливо він ще оглядатиметься з-за кущів, перевіряючи, чи ви справді „мертві”.

Дзень-дзелень, дзень-дзелень!

Багато мандрівників причіплюють маленькі дзвіночки чи тарахавки до наплечника чи до боку ноги, щоби звук заздалегідь повідомляв ведмедів, що вони зближаються. Це ефективно, але не все. Відомий жарт серед лісничих:

Питання: Як відрізнити відпадки бронзового ведмедя від відпадків чорного?

Відповідь: Відпадки бронзового ведмедя є великі, з маленькими дзвіночками всередині.

Лісничі переважно відохочують людей мандрувати з дзвіночками, бо вони не досить голосні, щоби відстрашувати ведмедів, а натомість дають мандрівникам фальшиве почуття безпеки. Треба завжди бути обережним та уважним. Якщо не бачите, що є на стежці за рогом, або якщо мандруєте крізь густі дебри, краще час до часу плескати в долоні. Якщо мандруєте в гурті (перше правило безпеки), розмова, чи прямо рух мандрівників вистачить, щоби попередити ведмедя. Повторяю, особливо обережним треба бути, коли йдете тісними закрутами чи густим лісом, де не видно, що є за рогом.

Під час однієї зимової мандрівки стежкою в Скелястих горах, я напорівся не дику козу з малим козенятком, які скубали травичку прямо на стежці, не більше ніж 10 кроків попереду мене. Сніг був настільки густий і м'який, що сильно ізолював будь-які звуки; коза мене не почула. Коли я її завважив, я моментально „замерз”, а вона моментально обернулася в мою сторону, спустила голову вниз та наставила на мене роги, готова до нападу. Я певний, що якби був зробив ще один крок, то би „покуштував” її роги. Тікати не було куди, бо по лівій стороні

стежки спиналася скеля прямо вгору, а по правій -- прямо вниз. Я так простояв з п'ять хвилин, після чого кози помандрували собі далі. Я ще довго за ними йшов, але поволи і дуже обережно, і перед кожним закрутом плескав в долоні. Вкінці вони полізли по скелях вгору.

Очевидно кози -- не ведмеді, але цей випадок добре ілюструє принцип, як швидко треба реагувати.

Яка правдоподібність?

Якщо ви боїтеся мандрувати в горах, щоб не стати ведмежою „перекускою” подаємо деякі статистики про випадки смерті в заповіднику *Glacier* від 1913-го року.

ПРИЧИНА СМЕРТІ	КІЛЬКІСТЬ
Втоплення	48
Атак серця	27
Автовий випадок	25
Упадок під час мандрівки	21
Випадок горелажання	18
Напад ведмедя	9
Природна смерть	9
Лявіна	7
Падаючий предмет	6
Випадок літака	6
Неозначений випадок	5
Гіпотермія	4
Самогубство	4
Загублення	4
Упадок з коня	3

Друже, я сі бою!

Прочитавши це все, напевно декому відкотилося мандрувати серед природи, чи взагалі виходити з хати надвір. Проте ми не можемо стати гіпохондриками чи перещудунами фанатиками, бо інакше не варта взагалі пластувати. Ведмідь -- небезпечний звір, і треба його розуміти і

стерегтися. Проте з усіх зустрічей з ведмедями, надзвичайно мало було нападів, отже правдоподібність такого нападу на вас дуже мала.

На закінчення наведу вам приклад „геніяльності” одного пластуна. Під час одного високігорського табору в Скелястих горах, один юнак дуже хотів побачити ведмедя. Він взяв з кухні пушку м'яса, викраїв з нього кілька кусків та порозкидав кругом свого шатра, сподіваючися, що незабаром ведмедик прийде до нього та буде „позувати” до знимки. Отак, чекаючи на приятеля, наш юнак заснув. І справді, за годину до нього хтось навідався -- але не ведмідь, а олень! Я був недалеко в своїм шатрі, коли раптом почув несамовитий вереск. Я зірвався і вибіг надвір, думаючи, що стався якийсь жахливий випадок. На моє превелике здивування, я побачив оленя з роздертим шатром на рогах, який втікав до лісу, а за секунду з решти шатра пригнався до мене юнак з мокрими штанами...

Один із найбільш популярних американських заповідників, *Glacier National Park* в стейті Монтана, є домом для приблизно двісті бронзових ведмедів. Цей парк відвідує понад 2 мільйони людей кожного року. Від 1910-го року, коли засновано цей парк, дотепер сталося лише дев'ять смертних випадків через напади ведмедів! Це вказує на малу правдоподібність, що такий припадок вам станеться. Таблиця I додатково наświetлює ризику ведмежого нападу в порівнянні до інших випадків в цій же парку.

Отже, заключення таке: не легковажмо небезпеки від ведмедів та будьмо свідомі наслідків ведмежого нападу, проте, що важніше, будьмо завжди чулі та готові передбачувати різні можливості, щоб уникнути тому нападів.

Приємної (та спокійної) мандрівки!

Ст.пл. Юрко Мончак "V"

From: Plast 144 Second Ave. NY, NY 10003

1

0

PLAST KPS
144 SECOND AVENUE
NEW YORK, NY 10003

Non-Profit Org.

U.S. Postage

PAID

Rochester, N.Y.

Permit No. 466

Ціна \$4.50

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ

та всякі інші печива
випікає

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ

власниками якої є

Ірина і Роман Вжесневські

**THE FUTURE
BAKERY**

735 Queens St. West, Toronto, Ontario
Tel.: EM 8-4235

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE



COMMUNITY TRUST

2271 Bloor Street West
TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

ПЛАСТОВА КРАМНИЦЯ
БУДЕ ВІДКРИТА В

ЛИСТОПАДІ:

В СЕРЕДУ 3, 10, 17 і 24

ВІД 7:00 ДО 8:00

ВЕЧОРАМИ

І В СУБОТУ 6, 13, 20 і 27

ВІД 2:30 ДО 4:30

ПОПОЛУДНЕ

Plast Supplies-2199 Bloor St. W.

Toronto, Ontario M6S-1N2

Тел: (416) 769-0327 Fax: (416) 763-0185

**ТЕПЕР МОЖЕТЕ
ПЛАТИТИ ГОТІВКОЮ
БЕЗ ГОТІВКИ**



**ВИГІДНО
ЛЕГКО
ШВИДКО**

щоб одержати Ваш MEMBER CARD®
INTERAC® DIRECT PAYMENT вступіть
до Української Кредитової Спільки



UKRAINIAN Credit Union

Українська Кредитова Спілька



295 College Street	Toronto	416 922-1402
2397 Bloor Street West	Toronto	416 762-6961
225 The East Mall	Etobicoke	416 233-1254
3635 Cawthra Road	Mississauga	905 272-0468
247 Adelaide Street S.	London	519 649-1671
38 Jackson Avenue	Oshawa	905 571-4777
1093 Ottawa Street	Windsor	519 256-2955

